

„Nincs többé tudóbjaj.“

A Strauss A.-féle amerikai győgyfiktivonatu mell-pasztillák, melyek számos hírneves orvos által leg-jobbban ajánlataknak: rekedtség, köhögés, nehéz léleg-zés és a tüdőnek elnyájkasodása... Ezen pasztillák legrovid-bu idő alatt csodával határos sikert idéznek elő, ép-gy felölté-knél mint gyermekekénél; egyedül hamisítatlan állapotban kaphatók Budapesten Strauss A. vözer-raktárában Rombach-utca 16. sz. 195

Hirdetmény.

Ezennel köztudomásra hozzuk, hogy a fővárosi közraktárak közül az

I. és II. számú raktárakat f. évi november hó 16-dikán

az általános forgalomnak átadjuk. Az üzlet és díjszabályzat áru- osztályunk irodahelyiségeiben (Dorothy utca 8. sz. a.) és a közraktárak irodájában (Csepelrakpart, 12. szám alatt) a közönség rendelkezésére állanak.

Az árúk a „Magyar leszámítoló és pénz-váltó bank Budapest fővárosi közraktárai“ hoz címzendők.

Kelt Budapest 1881. november 14-én.

Magyar leszámítoló és pénzváltó bank.

Butor-eladás.

Több száz szobára való, szilárdan készült butor legju-tányosabban kapható

Steinbach Sándornál,

Ferecz József-tér 6. sz. az Európa szálloda átellenében. Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

Őszi öltözetek urak számára (finom divatos gyapjúkelméből), egy öltözet frt 12, 15, 20, 25.

Uri ingek, fehérek vagy színesek. Igen fino-mak. 3 szorosak dbonkint frt 1.50. 4-szerekek dbonkint frt 2.

CSÁKY ÁRMEN

uri ruha- és fehérmű-gyára, 185 Budapest, sugárút, octogon-tér 63.

Magyar és erdélyi asztali és kintő pecsenyeborokat, valódi rózsamálit, kéknyelűt, valódi franczia - vin sec - pezsgőt ajánl

LOBMAYER J. F.

borkereskedése, IV. Károly-körút 18. Az erdélyi püspöki borladási főügynökség; Ramassetter Vincez utóda balaton-menti borainak; Jules Mumm & Co. rheinisi pezsgőinek; Pef. Arnold Mumm rajnai és moseli borainak főraktára. 253

Theodo tanár szakállhagymája

legjobb és legbizto-sabb szer a szakáll szép növesének esz-közlésére.

Számtalannak vannak, még legmagasabb rangú férfiak között is, kik szép szakállat csupán a szernek köszönhetik.

E szer a szakáll hibetelen gyorsá-gal növesíti, úgy hogy átírás máské-ppen írtak is a legrövidebb idő alatt teljeszakkállhoz jutnak.

Éder Ferenc gyógyszerész urak Bérmében. A nemek kiadott Theodo-féle szakállhagyma kintőnöl bizonyult, mit közö-szetem mellett ezennel tudomásra adok. Miskolc, 1879. szept. 25-én. Ötpréda József. Füst József urak Prágában. Szíves közömbömet a szakállhagymámról; nagyon jónak találattuk. Min-denkinek a legjobb szernek ajánlatom. Schwarzhach, 1879. febr. 25-én.

Kivonat a „Wiener medizinische Presse“

dr. Schnitzer János tanár által kiadott folyóiratról a Bittner-féle fenyőtoboz-szeszről.

A jelenkori gyógyászat hírneves embereinek nyilatkozatai alapján, melyek szerint a mindig zöld fenyőfa oly anyagokat tartalmaz és magából kiad, a melyek a légzőszervek s ideg-rendszer betegsé-gyeiben fűvés hatás-sal bírnak; Bittner reichenauai gyógy-szerész földadatul

tűzte ki annak megkísérlését, mennyiben lenne lehet-séges a fenyőerdő győgyerejét a szobába is átplán-tálni. Ot évi fáradságos kísérlet után sikerült tehát neki Bittner-féle fenyőtoboz-szesz neve alatt oly kivona-tot előállítani, mely alkalmazásában a győgyerejű fenyőerdőt teljesen pótolja, annak balszamos olaját a szobába hozván, ebben a levegőt áterikus-olajos és balszamos-gyantás anyagokkal telíti és közvetlenül a léggz szervekre vezet. A fenyőtoboz-szesz használatá a ajánlatos köhögés, köhögési inger, légszatorsna-hurut, mellfájás, gyöngemellűség, nehéz légzés, emphysema, vérbőhögés, gumókór, idült rekedtség, gégehurut és idegaj esetében.

A fenyőtoboz-szesz erős légátható tulajdonsága alkalmassá ajánlja azt minden betegszobában, minden mosár mellett vagy melybék helyeken fokozt lakásokban, miként általában a levegő mindig tisztá és egészséges állapotban tartatik, különösen hagymáz, diptheritis, borbetegségek, u. m. himlő, vörheny és járványok esetében, a ragályzás és továbbterjedés ellen.

Mint bedörzsölés és borogatás a Bittner-féle fenyőtoboz-szesz jeles szolgálatokat tesz helyi fájdalomnál, nygmint eszű, köz-szény és eszűs fogfájásnál.

A szesz nagybecsű szájvizet és fogtisztítószert képez. (L. a. h. utasítást). Egyedül és kiz. valódi minőségben kapható Bittner Gyula gyógyszerésznél Al-reichenauban (Alsó-Ausztria) s az alább felsorolt raktárakban.

Budapest: Török József gyógyszer-t., királyutca 12. Eszék: Dienes J. győgyt. Felhertem-plom: Helmbold C. győgyt. Győngyös: Musits J. győgyt. Nagy-Károly: Fülék P. győgyt. Pozsony: Henrici F. győgyt. Sopron: Reker C. győgyt. Szekesfehérvár: Diebella C. győgyt. Temesvár: Jahner C. győgyt. Zala-Egerszeg: Hollósy J. győgyt.

Valódiilag csupán a védjegyvel fekete és vörös színi kivitelben. A szabáék. porlasztó készülek és eszét viseli: „Bittner Reichenau N.-O.“

Csász. kir. szabadalommal és

porosz királyi miniszt. jóváhagyással.

- Dr. BORCHARDT illatos növény-szappana, 30 év óta elismert legjobb mosó-szer szép egészséges bőr elnyérésére; eredeti csomagcsákában bepecsételve 42 kr. Dr. KOCH növényzokorái, elismert jelességű há-zisszer hűtés, rekedtség, nyálkásodás és torokkarco-lásnál, stb. 70 és 35 kros dobozokban. Dr. BÉRINGUIER fűgyökér-hajolaja, a haj és szakáll sűrítésére és fentartására, 1 palack ára 1 frt. Dr. BÉRINGUIER növényi hajfestőszere, valódián fest fekete, barna és szőke szíre; teljesen felsze-relve kefével és csészével 5 frt. Dr. LINDS tanár növényi rudaos-kenőcse, a haj fényét és ruganyosságát fokozza és egyszerűsind az oldalhaj összetartására is alkalmas; eredeti da-rabokban 50 kr. Dr. HARTUNG chinaháj-olaja, a haj növesztése és szeptítésére, peccsételt és üvegben bélyegzett pa-gekben ára 85 kr.

Valamennyi fentebb elősorolt szab. czikk valódi minőségben a következő magyarországi raktárakban kapható: BUDAPESTEN: Török József, gyógyszer-t. a sz. lélekhez; Jozovits M. győgyssert. a magyar királyhoz; Scholz János, városi győgyssert.; Kiss K., győgyssert. a Kigyóhoz; Setupa G., győgyssert. a szena-téren; Wlassik Ed., győgyssert. Továbbá az ude. győgyssertárban, és Báth P. győgyssert. Tabánban. Ó-BUDA: Bakasi A. győgyssert. és Prochaska J. kereskedésében.

- Alsó-Kabai: Tyroler József, Hirschfeld A. Arad: Elias Armin, Goldstein H., Rozsnyay M. győgyssz. Baja: Kleemann és Balócsa. Balassa - Gyarmat: Havas Gyula, győgyssz. Barta: Toperczer Alb. Th. győgyssz. Békés-Csaba: Varságh Béla, győgyssz. Bereetty-Ujfalu: Sárrethy Lajos, győgyssz. Boldogasszony: Klapis P. győgyssz. Breznóbánya: Zornalib G. ökösei, győgyssz. Csáktornya: Báron Lipót. Czernovitz: Schinroh J. Debrecen: Csanak J., Geréby F., dr. Rothsehnck E., győgyssz. Eger: Buzáth Lajos, győgyssz. Esztergom: Fischer J. Géza, Rudolf M. F. Eszék: Dienes J. C., győgyssz. Facset: Hirschel David. Földvár: Nádhera Pál. Győngyös: Vozáry T. győgyssz. Győr: Némethy P., győgyssz. Gyula: Heg István, győgyssz. Hajdu-Bézszerény: Lányi M., győgyssz. Hód-Mézö-Vásárhely: Kiss Gyula, győgyssz. Iglo: Hais János, győgyssz. Ipolyvás: Winter Sándor. Kalocsa: Horváth K., győgyssz. Kaposvár: Lajperig Gy. Kassa: Echowitz és fia, Quir-sfeld Károly, Münster Gyula, Stranz D., Mergay G. A., győgyssz., Wandraschek E., győgyssz., Schlessinger Simon. Kecskemét: Molnár János, győgyssz. Kismárk: Switawski Ferencz, győgyssz. Gensierich K., gysz. Komárom: Belloni A. Körömez: Ritter János özv. Léva: Bolemann E., győgyssz. Lippa: Gerdán Sándor. Liptó-Bézsahagy: Mako-vich Péter. Liptó-Szt.-Miklós: Balló Lajos. Losoncz: Plichta Lajos, gysz. Lőcse: Klein Sándor. Makó: Nagy Adolf, győgyssz. Marozali: Isztl Sándor. M.-Vásárhely: Huttless K. Miskolc: Pa-teiner F., Mahr F. a «fekete kutyá»-hoz. Munkács: Traxler Ferencz, győgyssz. Nadworna: Dziembowsky gy. Nagy-Bánya: Harasek Józ. és fia. Nagy-Becskerek: Weisz A.

Figyelmeztetünk a hamisításokra, különösen dr. Suin de Bontemard illatos fogpasztájá s dr. Borchardt illatos növény-szappanára néve. Több hamisító és hamisítások elárásításá a r-érzékeny pénzbüntetésekre lettek Bécsben és Prágában törvényszékiileg tiltva. 6186

Raymond és Társa, cs. kir. szab. tulajdonosok Berlinben.

Közlését fültették: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre - 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 8 frt félévre - 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt félévre - 3 * Külföldi előzetesekhez a postalg meghatározott viteldi is csatolandó.

48-ik szám 1881. BUDAPEST, NOVEMBER 27. XXVIII. évfolyam.

DUX ADOLF.

(1822—1881.)

A POZSONYI várhegy alján elnyúló zsidóváros legvégén — így kezdé beszédét Kohn fő-rabbi, e hó 22-én, Dux Adolf koporsója fölött — vagy hatvan évvel ezelőtt alacsony kis házikó állott. Szegény család élt benne, hisz vagyontalan és hozzá még zsidó volt — akkor s így nélkülözés és az étellel való keserves küz-ködés volt osztályrésze. De azért mégis emel-kedett hangulat, bizonyos öntudat élték benne. Gyakran volt ott szó hírneves előkel emberekről és sokat beszéltek ott a budai várban is megfordult ama tekintélyes férfiakról, kik, a mi történelmileg be is bizonyítható, mint praefeti omnium judaeorum, mint az összes magyar zsidóság előljárói, több mint negyedfél század-ezelőtt az udvarnál is járatosak voltak és mint királyi hivatalnokok nem csekély szerepet vittek, és a kik, így tudta a családi hagyomány, e család ösatyái voltak. E háznak gyermeke Dux Adolf volt és szülőháza e hagyományára, melyről nem egy ízben szólott, valahányszor öt végső betegségyében fölkerestem, mindenha büszkén emlékezett.

„Szerény, nagyon szerény volt az ő lakása is. Az udvarra nyíló ablakokon keresztül még a napsugár sem aranyozhatta meg. Benn is igénytelen egyszerűség és az étellel való kemény küzdelem laktak, s midőn szárnya szegetten, hosszas beteggyán sinlődött, gond és nélkülözés is, hisz ez a szellem munkásának nem ritkán osztályrésze. De azért e szegénynek mondható házbán, úgy mint pozsonyi szülőházában, emelkedett szellem lengett és itt is sokat beszéltek előkelő hírnevű emberekről. Nem ugyan olyanokról, kik az udvarnál, hanem kik a Par-nasszuson járatosak voltak és a szellem magas-lataira fel tudtak emelkedni.

„Dux Adolf abban a mi századunkra maradt közép-korban, abban a pozsonyi zsidó vá-rosban született, mely 1822-ben még valóságos ghetto volt. Ő, ki egyike volt a legelsőeknek, kik a magyar költészet győgyeit a külvilággal, kü-lönösen a némettel, megismertették, kit mint hírlápirót, mint bírálot, fordítót és önálló írot, tágabb körben ismertek és becsülték, az akkor még tősgyökeres német Pozsonynak s hozzá még a pozsonyi zsidó városnak volt gyermeke, a hol akkor sem magyarul, sem németül nem tudtak beszélni. És ezt szem előtt kell tartanunk, ha igazságosak akarunk lenni a megdi-

DUX ADOLF.

iskolában tanulni lehetett, de még nem volt tíz éves, mikor azt már mind kitanulva, maga erején kezdett tanulni, olvasni a mi keze ügyébe esett, egyenlő mohósággal. A maga körében egész csudagyermek lett, úgy hogy apja, ki — szegénysége dacára, — őseinél fogva némi tekintéllyel birt a zsidó városban, bátorságot vett magának a 13 éves gyermekeket egy ízben Deák Ferencznek bemutatni, ki akkor (az 1832/3-diki országgyűlésen) egyszerre oly tekintélyre emelkedett volt. Deák, mindenki iránt egyenlő jó indulattal fogadta a zsidó látogatását, megexaminálta a gyermeket s különösen a földrajzból való feleletei annyira megtetszettek neki, hogy három ezüst huszassal (egy pengő forinttal), a mi akkor nagy pénz volt, kivált egy szegény fiúnak, megajándékozta bocsátotta el magától.

Kalmári szellemű zsidó-fiúnak ez üzleti töké lett volna, a min szappant, hőzentrágerit és gombot meg szatyngot (gyufa még akkor nem volt) vásárolva, megkezdte volna vele a kereskedést s legalább egy három-emeletes házzal Budapestet végezte volna. A kis Dux azonban könyveket és írószereket vásárolt a három huszason s folytatta tanulmányait. Szegény ember is maradt életében, a ki csak a szellem kincseivel kereskedett s azokból csinált forgalmat magának és a világnak.

Tanulmányai további folyamáról keveset tudunk. Csak annyit, hogy már meglelt ifjú volt, mikor az első magyar nyelvtant kezébe vette — s mint mindent — magyarul is önerején tanulni kezdett; és a bécsi egyetemen nyerte el a bölcsészettudori fokozatot.

Első fellépéséről az irodalomba sem rendelkezünk adatokkal. Csak azt tudjuk, hogy 1848-ban, a szabadság esztendőjében, mikor az első zsidó heczek kezdődtek s a magyarországi zsidóság a sajtóban is (s nem alaptalanul) német és osztrák szellemmel s magyartalansággal vádoltatott, ő, kiblen már akkor magyar szellem s hazafias érzelmű volt, bátran és erélyesen kelt hitsorsosai védelmére. Hiszen mit is adott Magyarország zsidó polgárainak, hogy tőlök szeretetet és odaadást várhattak volna. De ideje volt, hogy a szabadság napja e megvetett népfajra is felsüssön s a szabadság levegőjén majd más lesz szelleme, hazafisága is.

Dux, bár magyar érzelmű, még akkor nem volt annyira birtokában a magyar nyelvnek, hogy magyar író lehessen. De feladatult tüzte maga elé — s e feladatot később is, egész élete végeig hiven szembe előt tartotta — hogy a magyar irodalom ismertetésére és terjesztésére műfordítások s beható bírálati tanulmányok által hasson. Irodalmi működésének ez ága a legterjedelmesebb, leghasznosabb, s ezzel tette a legkiválóbb szolgálatokat irodalmunknak.

Dux volt az első, a ki Petőfit német fordításban először vezette be a nagy világ azon szalonjába, melyet német irodalomnak nevezünk. S bár később mások, jelesen Kertheny, Opitz, stb. tömegesebben tették, a Dux első kísérletei — hűség s értelem tekintetében magokban is becsesek — mint uttörők mindig említésre méltóknak maradnak s nem is voltak hatás nélkül. Petőfi kívül fordított Eötvöstől (kinek egy a női életet ecsetelő s levelekben írt, de be nem fejezett regényét be s fejezte), Vörösmartytól, Aranytól s újabb költőink közül is számosaktól. Szeretete a magyar irodalom s kivált a költészet termékei iránt nemcsak el nem hagyta soha, sőt folyvást emelkedett.

Még sokkal többet, mint jeles fordításai által, használt irodalmunknak ismertető tanulmányai, bírálati, életrajzi s egyéb cikkei által, melyeket nemet lapok és szemlék, különösen pedig lexikoni művek számára készítet. E dolgozataiban az alapos szakértelem, bölcsészeti s esztetikai

műveltség, kritikai szellem és igazságszeretet, a magyar nyelv és irodalom valódi szeretetével párosult. Valóban senki a magyar irodalom és írók ismertetésére és méltatására a külföldön, jelesen Németországban, annyira nem hatott mint Dux.

Ez érdemeiért választotta őt a Kisfaludy-társaság külső tagjává. A társaság kebelében azonban Dux Adolf csakhamar mint magyar író lépett föl. A bohózat elméletére kitűzött pályadíjat egy nagy tájékozottságról és esztetikai tanultság- s józan kritikáról tanuszkodó dolgozatával — melyben Aristophanest s Shakespeare Nyáréji álmát behatóan méltatta — elnyervén, a Kisfaludy-társaság őt új választással, belső tagjai sorába iktatta s ő székét ismét egy jeles dolgozattal: »A színház mint közügy« foglalta el.

Bölcsészeti tanulmányai köréből különös említést érdemel még »Darwinizmus és szépség« című értekezése, melyben magát alapos tudósnak s a spirituális irány meleg védőjének bizonyította.

Mint a német nyelvű, de alkotmányos, magyar szellemű »Pester Lloyd« husz éven át állandó belmunkatársa, irodalmi, szépművészeti s különösen az akadémiai és színházi rovat vezetője, következetes munkásságával annyit használt irodalmunknak s az izlésnek, mint kivülről kevesen. S utolsó könyve »Aus Ungarn« (1879), egyes kiváló tanulmányokban, melyek közt az Aranyról s epikai költészetéről szóló különösen becses, megint csak eredeti s mindig hiven megtartott irányát követte s tetőzte be mintegy.

Dux soha sem volt egészséges. Gyöngye testalkatát már születésével hozta magával. Gyermeckora óta nélkülözésekkel, az élet fenntartásának nehéz gondjaival küzdve, túlfeszített munkával keresve mindennapi kenyerét, teste ápolására, kényelem és pihenés keresésére sem módja, sem ideje nem volt soha. Idő előtt megöregedett. Aztán nagyobb bajok is jártak a munka és fáradság által megtört testének véggé megromlásához. Súlyos szervi betegségek előbb szobájába zárták, majd ágyba vetették; hiába kerestek enyhébb éghajlatot, a halál jegye homlokára volt írva s azt dél szelidebb fuvalmai sem törülhették le róla. Megtörve, betegen is még mindig dolgozott; kénytelen is volt vele, nem is lehetett el a munka nélkül. Még pár nappal is halála előtt néhány bölcsészeti gondolatot — melyek formájuk által is kitűnnek — küldött a »Pester Lloyd«-hoz, mely azt halála utáni nap, irodalmi hagyaték gyanánt, közölte.

Mily nemes eszményi hangulat, a költészet mily rajongó tisztelete nyilatkozik pl. mindjárt az elsőben, melyet Schiller ismeretes költeményére, A föld elosztására írt: »A költő, ugymond, nem igen későn érkezett, csak később, mintsem részt kapjon a világból, melyet előtte a többiek már fölcsztottak magok közt; hanem ő az egészet kapta.«

S mily meglepő elfogulatlanság egy zsidótól, a mint jónak nevezi Pindárt, kinek egy sorát a századok mulva eljött Krisztusra szokták magyarázni; hiszen — ugymond — »a költőnek sejtelve s belső szemlélete kellett hogy legyen az eszme bajnokáról s hogy annak el kell jönie, hogy hirdesse az igazságot és megfeszítessék«.

Dux bölcsész volt. S ezt nemcsak írása, hanem élete is tanúsítja, a mint a szenvedést viselte, a mint harmoniát létesített magában a gyötrelmes külső s az emelkedetten szárnyaló belső közt s a mint a halál gondolatával megbarátkozott.

November 20-án hajnalban aludt el, hogy ne ébredjen többé a kinokra, melyek anyji

éven át gyötörték. Gyászjelentését neje adta ki, kit már hajló korban fűzött magához s ki csak szenvedéseinek lehetett hű megosztója. Koporsóját barátai, ismerői és hitsorsosai nagy seregén kívül az irodalom emberei is nagy számmal (köztök a Kisfaludy-társaság sok tagja) állták körül s kísérték áldással a temetőbe, hol a »Pester Lloyd« szerkesztősége nevében Falk Miksa mondott megható bucsut »a rémletes gödörbe« lebocsátkozó maradványoknak.

Nyugodjék békevel!

—á—

ÉLTÜNK KÉPE.

Életünknek lefolyása
Nap útjának igaz mása;
Mikor felkel,
Kora reggel
Öröm-mosoly bibor fénye, —
Olyan gazdag a reménye!

S nem könnyű bár a pályája,
Nem egy felhő el-elállja,
De belőle
Ki-ki törve
A nap halad, bizton futja, —
Nem csüggeszti vivő útja!

Tör előre a magasban,
Egyre fölebb, egyre jobban,
S mikor éppen
A közepén,
Diadallal tekint szélylyel, —
Szeme teli boldog kéjjel!

Haj, de innen lankadóban,
Fogy ereje egyre jobban,
Csak az árnyék
Nó nyomán még,
Arczára il halál-pírja.
Alig viszi, alig bírja.

Színe újra haloványabo,
Szívén mindig több a bánat,
Bú és emlék
Felgyülemlék,
Olyan nehéz, majd lenyomja,
Nehezebb mint a sir dombja! ..

Lehanyatlak aztán végre,
Visszanézve még az égre,
Búcsúzása
Lemondása,
S fellövelő gyöngye fénye
Ellobbanó szép reménye!

SZÉCHY KÁROLY.

KELE ISTVÁN.

RAJZ A RÉGI RABLÓVILÁGBÓL.

(Folytatás.)

XIV.

Az ébren alvó Kele István észrevette, hogy az új tömlöcztárs keveset alszik, s midőn gondolja, hogy a többiek már alusznak, sohajtozik, s gyakran keservesen zokog. Egy éjszaka megszólította.

— Mi bajod, fiam! Talán nagyon töri a vas a bokádat? vagy az ítéleted nagyon kemény?

— Nem töri az, könnyű vas van rajtam, mióta konyhás rab vagyok; az ítéletem sem kemény, inkább nagyon is lágy... Nagytevő vagyok én — tette utána a fiu kis vártatva, s oly keservesen kezdett zokogni, hogy a két ifju rabtárs is felébredt rá.

— Nagytevő volnát te? Hogy lehet az fiam? A mennyire ugy reggelenként láthatlak, nem tudom kinézni a szemedből.

— Hiszen még mondta is István bátyám — szólalt meg Bakonyi Pista — ugy nézi, hogy az új rabtártól nem tanulunk rosszat.

— Nem is követtem én el több bünt életemben; hanem ez rettenetes... Ember vére száradt a lelkemre! gyilkos vagyok!

— Vagyonárértél meg valakit? — kérdezte Kele István csudálkozással és felháborodva.

— Az isten mentse meg! Így is majd megörmölök.

— Beszél el hát, mit követtél el? — kérdezte Kele István megkönnyebbedve, szelidebb hangon.

— Elmondom, ugy a mint a szolgabíró ur első kérdésére bevallottam. Szegény özvegy asszony fia vagyok a szomszéd faluból. Három éves voltam, hogy az apám meghalt. Egy kis rossz ház maradt az édes anyámról, annak is elhordta a szél tetejét, mig engem fölnevelt. Csak egy esztendő járthatott, szegény, iskolába; mert egy hűgom is van, ez meg ölbeli volt, mikor a kenyerkeresőnk eltemették. Keservesen nevelgetett anyánk; mert gyenge asszony két karja nehezen keres eleget három szájra. A mint olvasni és valamennyire írni megtanultam, inasnak állított az anyám egy ácshoz, mindjárt több jutott kettejöknek a csekély keresményből. Hogy felszabadultam, haza hordogattam a heti béremet, nem léptem át soha a keresma küszöbét, nem tékozoltam el egyetlen krajczárt sem. Bele jöttem jól a mesterségbe, nem is sajnáltam az erőmet. Nőtt a heti bérem időről-íde. Anyyra segett az isten, csak jó zindelytető alá vehettem a házat, s mert csak egy szoba s egy kamara volt benne, még egy másik szobát ragaszthattam hozzá. Az egyik szobáért most egy özvegy asszony házbért fizet az édes anyámnak. Így kevesebb törődéssel megélhettem, s ruházhatta szépen felserdült hűgomat. Nem is lett volna már semmi bajunk, hanem a tél utolján megtörtént a nagy szerencsétlenség!

Egész télen fonóba járt a hűgom. Én elneveztem egy-két szóval, hisz fonhat otthon is. De szegény édes anyám mindig csak azt mondta: Használ az a leányk, ha térül, ha fordul. Ha mindig otthon ül, otthon is felejtik, ha szép is, ha jó is, a pártában hagyják.

Egy vasárnap pénzt hánytak össze a fonókába járatos legények, czigányt fogadtak, mulatságot adtak egy fonókás háznál. Elment az én hűgom innépló ruhában, hitt engem is nagyon, de én azt feleltem: Nem erőltet a táncz, kidolgozom magam egész álló héten, jól esik pihennem. Elment az én hűgom, én meg olvasgattam otthon jóízűen, egy szép régi könyvből. Egyszer csak jön az én hűgom sirva-ríva, szakgatott ruhával, panasolja: hogy egy legény, mert fáradt volt s nem ment vele tánczra, letépte fejről a szép selyem kendőt, és összetaposta sáros csizmájával. Sirásra fakadt a szegény édes anyám, aztán meg rám támadt, hogy turhitem ezt el? Beszaladt a zajra a lakó asszony is, s megeredt a nyelve: »Ha én férfi volnék, dehogy szenvedném meg, dehogy szenvedném a hűgom gyaláztatját; megtanítanám, a k hozzá merne nyulni! Hogy teszi föl többet azt a selyem kendőt, a mit már lábával taposott egy bitang?« Én váltig mondtam: »Minek is ment oda, vagy ha már oda ment s megunt a tánczot, miért nem jött vissza? Inkább veszek neki kendőt, szebbet annál, mint hogy oda menjek én is ortályozni.« Lelkemből utáltam mindig a czívódást. »Mert félsz, hogy megvernek«, — mond a lakó asszony. — »Nem félek én, néném! csakhogy nem szeretem a házártozkodást.« »Nem ám a hűgodat,« — szólt közbe szegény boldogtalan anyám, — »nem, ezt az egyetlen édes testvéredet; de engem sem szeretsz. Ezért neveltek kinos keservesen? Hej, nincs pártfogója a szegény árvának, keserves a sorsa az özvegy anyának!« Az édes anyám,

meg a hűgom, egymás nyakába borultak, sirtak keservesen, a lakó asszony meg mindegyre esatitott, egyre kiabálta: »Ha én férfi volnék.«

Eszemet vesztettem. Főkaptam könnyű kis fokesomat, rohantam.

Éltek a gyanupörrel a fonókás háznál, hogy nem marad abban a dolog. A mint az utcaajtón beléptem, szemközt szaladt velem menekvő szándékkal Vida, az a vézna legény, a ki a hűgommal olyan gormbán bánt. A fejére vágtam fokesommal. Azonnal ledobbant, elborította a vér. A mint megláttam a sok vért, én is mellé rogytam, pedig én hozzám egy ujjal se nyult senki. Azt már csak hallomásból tudom, hogy a csendbiztos a házunkhoz sem engedett vinni, hanem kocsit rendelt alám, s egyenesen behozott a megye házához. Itt jöttem magamhoz a börtön kórházában, ott is hallgattam ki a szolgabíró ur.

Nagyot sóhajtott a fiu, s könye, mely eddig is ki-kigördült, egészen megeredt.

— Azóta minden éjjel látom álomban azt a véres legényt, látom annak árva hűgát, özvegy anyját, — jó egy asszony szegény, — látom édes anyámat, hűgomat, mint török kezöket, hallom jajjait. Jaj de sok jó lelket börtöntam gyászba!

A két Bakonyi az elbeszélés alatt is oda-oda emelte kezét szeméhez, most meg ingujjával törölte szemét.

Kele István feszült figyelemmel hallgatott minden szóra. Most biztató hangon megszólalt.

— Nem vagy gyilkos, fiam! Nem vagy az. Én mondom ezt, fiam! a ki életében mindig utáltam, gyűlöltem a gyilkost. Emberölés volt az, az sem szándékos. Az elkényeztetett hűgod, ostoba anyád, meg az az égetni való lakó asszony vittek bele. Tanuljátok fiuk! bírjátok magatokkal, ne induljatok föl az asszony beszédre, asszony pityégre; ne engedjétek föllovalni magokat.

Kele István elgondolkozott hosszan. Eszébe juthatott, bár ő se hallgatott volna soha arra az asszonyra... Aztán oda fordult a fuhoz:

— Mire ítéltek?

— Egy esztendőre; de azt is beleszámítják, a mit gyógyítottak. Azt írta a főorvos a vizireportba, hogy igen vékony volt a Vida koponyája, azért halt meg; a hajdútól meg, a ki a törvényszék aajtáján állott, azt hallottam, még olyan táblabíró is volt, a ki csak három hónapra akart itélni.

— Lehet, hogy nem a Vida koponyája volt nagyon vékony, hanem a te indulatod, és ácsfejszéhez szokott karod volt nagyon erős; de mindegy; nem veri meg érte a doktort az isten. — Látjátok, fiam! tudják az urak, hol kell könnyíteni, hol súlyosítani, akármit beszélt is a két régiebb lakótárs, az a két gazember gulyás. Nagyon megérdemelték azok azt a hat esztendő, meg a hatszáz botot, a szegény béresek üszöit eszegették meg ő kelmők, mert hát a cseléd nem ér úgy rá a kárkeresésre, utána járásra, mint a gazdaember; meg egy öreg csizmadiát fosztottak meg egész életbeli keresményétől, 150 forintjától, azonfölül össze-vissza törték, koldusbotot adtak a kezébe.

— Hát minket hogy ítéltetek három esztendőre? — kérdezte Bakonyi János.

— Hej, fiam, az uraság tisztje az uraság képét viseli. Az akkori tisztikar meg, mikor titeket elítéltek, mind az uraságok kegyelméből jutott a hivatalához, sokat költöttek ám a földes urak arra a restaurációra, a melyen azokat választották. Hanem csak irmagul is hagyta magát egyetlen-kettőt közülök a mult választáskor, pedig akkor is etettek-itattak az uradalmi fiskálisok.

— Hát kenet, István bátyám, hogy itél-

— Hát kenet, István bátyám, hogy itél-

hették keréketörésre, meg most is hóhér pallosára, mikor kend soha sem gyilkolt, s nem bántotta a szegényt? — kérdezte Bakonyi Pista.

— Nem én, őcsém, soha. Ha embervért akartam volna ontani, most is kibirtuk volna magunkat vágni, s nem volnék itt. De jobban van így. Az a keréketörés meg annak a vad rácczal vegyes vármegyének az örültsége volt. Aztán meg nagyra veszi a törvény a templomrablást; pedig én azt gondolom, nem gyönyörködik az ur isten aranyban-ezüstben. De nem zugolódom én fiaim! A haláltól mindig megmenetett a király kegyelme. A bírö, az alsó is, a felső is, itél törvény szerint; hanem a főtörvényszék, ha nem engedi is meg neki a törvény betűje, hogy kisebb büntetést szabjon a halál-nál; csak ajánlja a király kegyelmére azt, a kit; ha lelke szavára hallgathatna a bírö, nem fosztana meg az életől. Aztán ne higgyétek ám fiaim, hogy ajándékért teszik ezt az ajánlást.

Több jó ember van a tanult, mivel emberek közt, mint a pallérozatlanok közt, azért hogy amazok közt is kerül salak. Nem sok az, hanem a mi van: az aztán csak úgy alábbvaló a tyuklopónál... Az a tizenöt esztendő sok, bizony sok, fiam! hanem rá szolgáltam. Aztán a mig ilyen négyen együtt leszünk, a rabtság sem olyan terhes, mint rossz lelkü alávaló kőcipőrok között... Hanem, apelláltál-e fiam János?

— Én nem! — válaszolta Szerepi János, az ácslegény, — hanem a főfiskális ur apellált, a királyi tábláról le is jött már a per. Helybenhagyták az ítéletet; de megint apellált a fiskus.

— No annak kötelességében áll, hogy a főbenjáró pert apellálja; hanem az is tudja azt egy intézni, a mint kell. Meglásd, a bétszemélyes tábla sem szab rád nagyobb büntetést. Megfontolnak, latba vetnek ott mindent. Elfájtja az embert némely életmód, de azért a bírák közt is kerül, a kinek csak úgy szemébe lopódzik a köny a te eseteden, mint ennek a két jó fiúnak. Magam is megsajnáltalak, János?

— Hát csakugyan nem tartanak kenet engem gyilkosnak? sem a törvénytevő urak?

— Már hogy tartanánk, meg hogy tartaná-
nak? Magyaráztam már. Hanem számár, gyáva számár voltál, fiam, hogy a pityégre, meg a kofabeszédre felül engedted keredeki jámbor természeteden a haragot. Tudjátok meg, fiaim! hogy ha az ember haragjában levésza az orrát: jó kedvében sem ragad az vissza.

— Hej István bátyám! de nagyon könnyebbitett kend a lelkemen. Csak a szegény hűgomnak ne venné fejét ez a szerencsétlen eset! Még most felejtitek már pártában. Meg mi lesz az özvegy anyjából, áru hűgából annak az én kezem által kimult szerencsétlennnek?

— Lesz azokra gondja a jó istennek, meg talán másnak is — felelt rá az idősebb testvér — az én volt szeretöm ugy is mindjárt férjhez ment, hogy bekerültünk; neked meg még nem volt, ugy-e Pista őcsém? Mihelyt az isten kiszabadít, megnézem én az egyik árvaleányt s ha megtetszünk egymásnak, el is veszem; a másikat meg elveheti Pista. Ugy is lenéz már minket, a kin még más is kap; meglátszik már a mi járásunkon, hogy nem egy-két hétig erőgettük a vasat. Hamarabb szabadulsz pajtás, mint mi, megmondhatod nekik előre, hogy ismeresz, s tudod, hogy nem vagyunk gazemberek. Az bizonyos, hogy én megnézem őket.

— Feleséget, őcsém, kapnátok akármennyit az apátok vagyonára. Sok épen csak azt nézi. Hanem emberül gondoltad, János, a mit elgondoltál. De megnézték ám jól, egymáshoz valókat vagytok-e; mert hajh! késő bánat: ebgon-dolat.

Nem a maga házasságára gondolt-e most Kele István?...

— Ha azonban jóra való valamelyik árva-lány és megszeret s te is megszereted: nem leszel ember, ha szavadat nem tartod.

— Én is azt mondom, István bátyám! hogy ha megszeretem, s én is kellek neki: enyim lesz az egyik, — mondá Pista.

— Neked is azt mondom, a mit a bátyád-nak mondtam, — válaszolt Kele István.

A szegény ácslegény szive még nagyobb könnyebbedett most, mint előbb; tele futott szeme könnyvel, de nem volt az keserű.

XV.

— Hallgassatok el gyerekek! — parancsolá most Kele István — aludj fiam, János! téged ugy is jókor kiszólitanak a konyhába.

— Hejh! csak attól mentett volna meg az Isten.

— Hogy hogy? hiszen szabad levegőt szívsz, a dolog meg nem olyan, hogy megszakadj bele; s talán nem is ezen az átkozott rabkoszon vagy.

— A mi dolog ott van, semmibe sem venném; a koszon meg uri, sokszor saját étkeikből is juttat a várnagyné.

— Mi hát a bajod?

— Nem örülök én annak sem, hogy süteményt, pecsenyét is adogat a teéns asszony, megérném én levessel vagy más cselédetellel is; azért mégis dolgozom egész napon át. Hanem reggeltől estig hallgatni azt a sok fajtalan beszédet, a mi a konyhás rabasszonyok száján kijön, elnézni azt a szemtelenséget, a mit elkövetnek: utálatos kin az nekem, István bátyám! Bejár arra a konyhára két gyermekgyilkos, azaszürszabóné is, a ki tavaly az urát megmérgezte, meg az a félkegyelmű szolgáló, a ki a gazdája házat folyujtotta. Vihánczolva beszélnek undok dolgokat, még a várnagyné, de maga a várnagy előtt is. Hát mikor magunk maradunk! Minden tartózkodás nélkül elbeszélnek, melyik hogy ölte el, hova ásta el gyermekét? Volt ugy István bátyám, hogy az ilyenek miatt ott hagyta a pecsenye-forgatást, a szürszabóné meg bekiáltott a kasztellánusnének: «Parancsolja be lelke teéns asszony, azt a gyilkost, itt hagyta a pecsenyét, minden kis tréfára

elpirul, még meg is szalad az eszemadta szent oldalú vasfazekja.» De maga a várnagyné sem lehet helyes eszű, ha magamat talál az udvaron, mindig vallat: «Mondd meg csak fiaeskám, melyik rabmenyecske után jár most a várnagy, hát neked, János, melyik tetszik jobban?» Paradi-csom ez a ketrecz ahhoz az udvarhoz, meg ahhoz a konyhához képest.

— Alábbvalók az oktan állatnál, — dör-

mondja meg a káplár urnak, nagyon kéretem, jöjjön be egy szóra — kérte Kele István a hajdút — mondja meg nem haszontalanságért fárasztom.

Kis idő múlva megjelent a káplár. Egészen ősz, de eleven, fürge, csinos, tiszta, nyájas ember.

— Mi a baj, István?

— Nagy baj van, édes káplár ur! Ez a szegény János nagyon beleutált az udvarosságba, nagyon megundorodott attól a várnagy konyhájától, kérem, édes öreg uram! rendeljen oda mást.

— Hiszen ha rajtam állana, régen mást rendeltem volna; mert mindent tudok; s meglát még mindent ez a két öreg szemem. De nem lehet, István! Az ur is, az asszony is azt mondja, nem volt még ilyen ügyes, kedvökre való konyhás rabjok. Aztán szolgálva vagyok, István! nekem is más parancsol.

— Tudom, káplár ur! Hanem más parancsol ám annak a rabok hasán élő gazembernek is. Hát most már az én szavammal mondja meg édes öreg uram! hogy ez a fiu nem megy többé arra a moslékhelyre, van itt elég gazember, választhat közülök az a reszelőképu kasztellánus, meg az a festett pófajú teéns asszony.

— Én megmondhatom, István! de nem jó lesz belőle. Boszut állanak, ha egyebet nem, elrendelik innen ezt a három gyereket.

— Ne szóljon, káplár ur — kérte Szerepi. — Leme-gyek én, István bátyám!

— Ne szóljon, ne szóljon! kérte a másik kettő is.

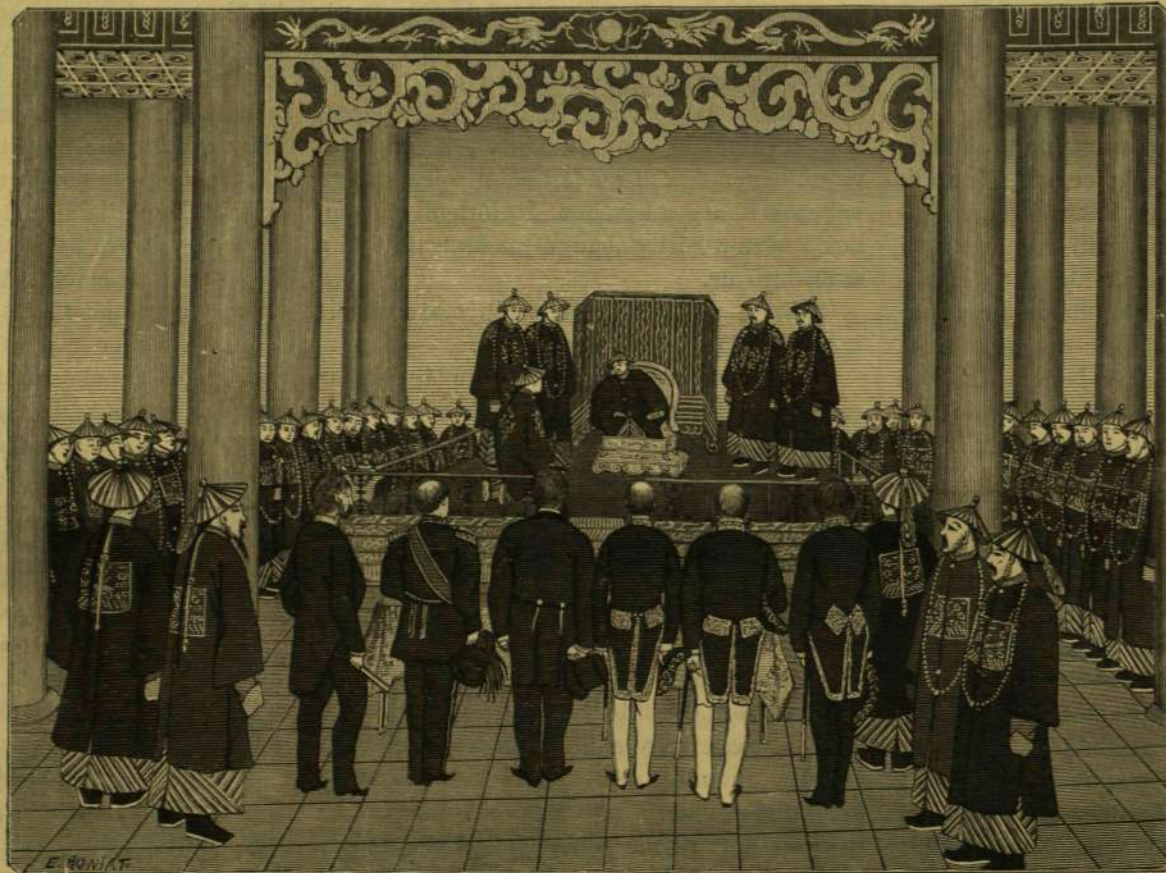
— Hallgassatok! — dördült rájuk

Kele István, aztán a káplárhoz fordult:

— Hát mondja meg nekik káplár uram előre, hogy boszura még gondolni! arról még álmodni se merjenek, ezt üzeni Kele.

— No no, István! — Látta a káplár, hogy indulatba jött Kele István.

— Mondja meg nekik, káplár uram! meg ne haragitsanak jobban, mert a vizezispánhoz kérdzem fel. Most is jobb lett volna azon kezdenem. Ha az a becsületes, szigorú ember meg-

AZ EURÓPAI DIPLOMACZIAI KAR ELSŐ FOGADTATÁSA A KHINAI CSÁSZÁR ÁLTAL. KHINAI FESTMÉNY UTÁN.

KÉPEK PEKINGBŐL. — KHINAI ZENEKAR.

mögte Kele István, — nem eresztetek többet közibök.

— Hogy lehetne az, István bátyám!

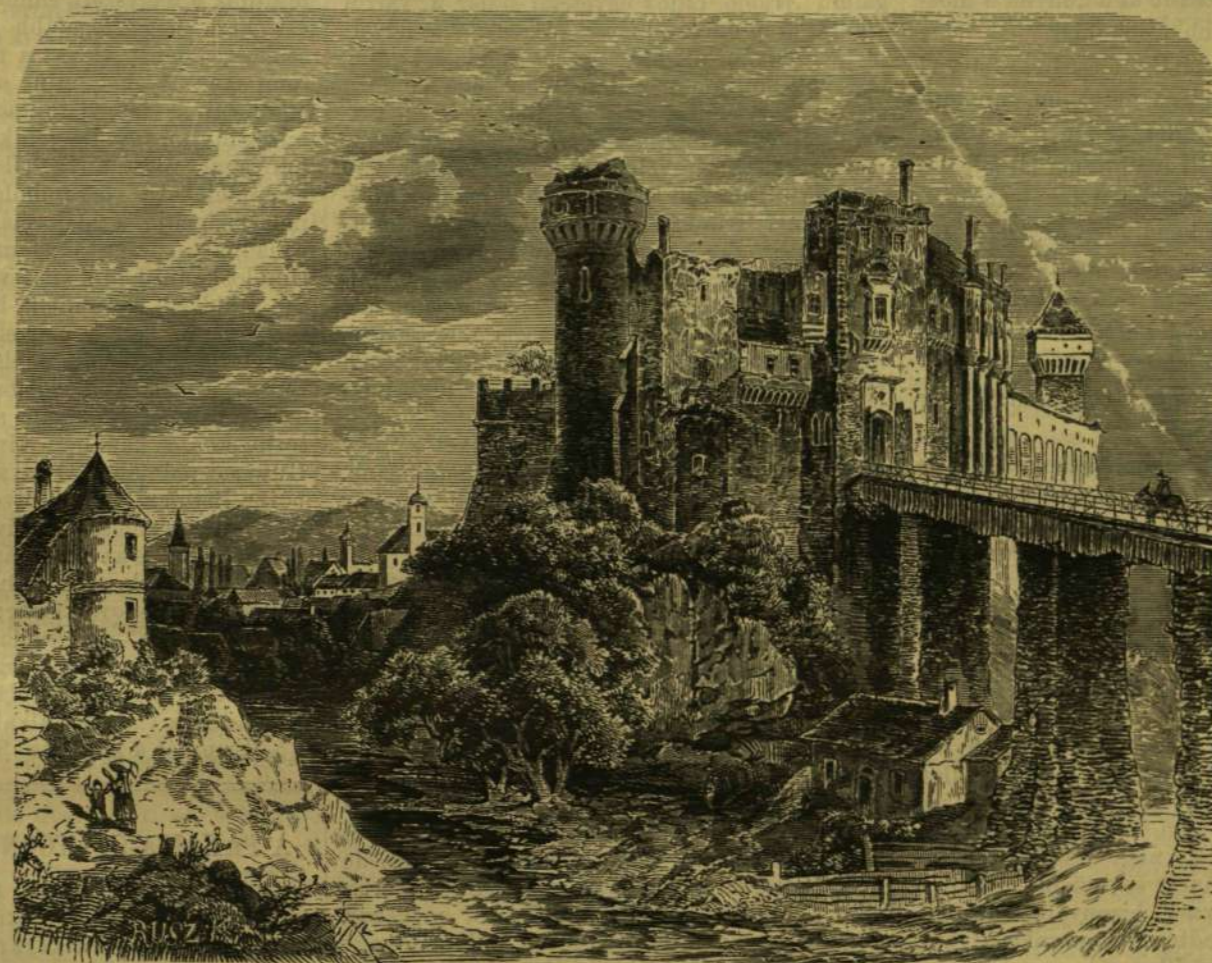
— Majd meglátod. Most aludjunk!

Csendesség lett, pedig talán egy sem aludt a négy közül.

Korán reggel nyikorgott a kulcs a zárban, beszólott a hajdu:

— Kijöhetsz János!

— Csak fordítsa rá még kend, barátom!

VAJDA-HUNYAD VÁRA 1867-BEN.

VAJDA-HUNYAD VÁRA, A MILYEN MA.

csapat hátába vezeti. Ugy estek el, mint Leonidás és a 300 spártai Thermopylaeben.

S mi lett a névtelen félistenek jutalma. Nevök sines följegyezve, egybe vesz a história belőlök százát, vagy ezeret s azt mondja rá: el-estek Még egy fejta se jelzék sirukat. Végre a magyar mérnök- és építész-egylet emelt ide nem emléket, de oltárt a szabadság vértanui tiszteletére.

Éjszaki lelkes beszéde után a himnusz zenéje mellett aláhullott a műemléket fedő lepel, s most következett a legmeghatóbb jelenet. Brassó-város egyletei átnyújtán koszorúkat, a környékbeli községek képviselői jelentek meg egymásután az oszlop számolyán, hogy arra rövid mondatok mellett községeik nevében rakják le a kegyelet jelét, a szebbnél szebb koszorúkat. Mind egy szálit lányok, csinosnál csinosabb lányok voltak, kik tájviselőjük szerint ünnepiesen öltözködve adták meg az ünnepnek a festői jellegét. Kiválókép a csángó lányok tűntek ki. Oláhokkal lakván vegyest a hétfalusiak, mind a saját magyar, mind a saláh viseletből a szebbet, az izletesebbet tartották meg, a mi most valóban festői csinoságban nyilatkozott. A hétfalusi mindannyi község megjelent, sokan az ünnepelel események kortársai, sőt azok egyes részleteiben résztvevők.

A dalkör éneke után *János* Lajos tanár szavalt el alkalmi ódáját, míg a dalárdák másik csoportja himnusz énekelt. Mire ismét a mérnök-egylet képviselője, *Éjszaki* Károly lépett az emelvényre, s a következőkben adta elő az emlékoszlop keletkezésének történetét:

„A magyar mérnök- és építész-egylet első vándorgyűlést tartotta Kolozsvárott, és ezzel kapcsolatban műszaki kirándulást rendezett Brassóba és a tömösi szorosba, az itt épülő vasútra. Ez 1879. évi szept. 9-én történt. A tájkép megragadó szépsége és a hősi cselekvény, melynek a színhelye volt, lelkesítőleg hatottak a tagokra. A határszelen élvezett lakoma alkalmával, a lappangó intencióknak mintegy zsilipet nyitva, az egyesület titkára, *Schwarz* Sándor műegyetemi tanár áldomásképen indítványozta, hogy a magyar sáncz hősei emlékeztére az egyesület emléket állítson; az ige nyomban testté lön. Sor-tüzként lobbant föl a kegyelet lángja, a tagok az indítványt lelkesedéssel fogadták, és a nyomban, a helyszínen megindított gyűjtés 400 frtot eredményezett; a kirándulási pénztár maradványa is e célra engedtetvén át, azonnal 600 frtnyi összeg állott az egyesület rendelkezésére.

„Áldomásközben *Hofhauser* Lajos, budai építész följajánlotta, hogy a műhöz szükséges faragott köveket ingyen fogja az egylet rendelkezésére bocsátani, s ezzel már az emlék föllállítására biztosítva lett. Az egylet választmánya a kivitellel építészeti szakosztályát bizta meg. — Ez *Hofhauser* Antal budapesti műépítész, a fontebbi fiának tervezetét fogadta el. Az emlékmű tehát *Hofhauser* Antal terve szerint készült, ki egyuttal a mű föllállítását is vezette. Az emlékoszlop létesítése körül nagy érdeme van Brassó városnak, melynek hatósága az emlékoszlop helyét, s a szükséges építkezési tért a legnagyobb, a legszivesebb előzékenységgel bocsátotta az egylet rendelkezésére, és a magyar

államvasutat igazgatóságának, mely a faragott kövek átszállítását Budapestre Tömösre ingyen engedte meg.

A leleplezett emlékoszlop egyszerű, de nemes izlésű és szilárd. Magassága 5 méter, hossza 2 méter, míg szélessége 1.5 méter. Mint képünkön látható, a régi Magyarvár ormán meglepő hatású fehérülő köveivel a fenyevesek sötétzöld háttérben.

EGYVELEG.

* Minta egészséges városok akar építeni dr. Richardson Benjamin Angliában a Sussex partjain. Már részvénytársaság is alakult e célra. A tervezet szerint, egy nagy fogadót kivéve, mindenféle kocsma kizáratik innen. A csatornázásra és építésre nagy gondot fordítanak. Egészben 1600 házat építenek

HONVÉD-EMLÉK A TÖMÖSI SZOROSBAN.

8000 lakos számára. A városon keresztül szép széles boulevard fog vezetni s e körül az utcák négyszög vagy félkör alakban építetnek. A tengeri levegő élvezhetése végett fedett sétahely is lesz a parton. Ily mintaváros különben már létezett az Egyesült Államokban. Anti-Phthisis gyarmatnak hívták. Mivel azonban ott sem dőlhányozni, sem szeszes italokat inni nem lehetett, s az asszonyokat a férfaitól vasrostélylyal zárták el s e rostélyt csak egy héten egyszer nyitották meg, a lakók lassankint megszokták s a gyarmat — valódi ironiája a sorsnak — egy tüdőgyógyító részvénytársaság birtokába jutott, mely ipar tudvalevőleg a legegészségesebbek közé tartozik.

* A pékeket a középkorban Európa nagy részében szigorúan ellenőrizték. Sok helyen, ha igen kis kenyeret sütött, nyilvánosan kalitkába tették s a kalitkával együtt nagy tömeg jelenlétében emelő ruddal többször vízbe merítették, míg hasonló turpisságtól minden kedve elment.

* *Airy* György híres angol csillagásznak, ki évek hosszú során folytatott működése után most

nyugalomba vonult, az angol kormány évenként 11,000 arany forint nyugdíjat ítél meg. Minden-estére ritka elismerés.

* Az első vasuti vonat november elején ment át a Sz. Gotthard-alaguton. az utazás ötven perzet vett igénybe, míg a Mont Cenisnél csak jó fél óra szükséges.

* Házassulandók figyelmébe. Egy berlini lapban következő felhívó hirdetés jelent meg: „Egy fiatal, nemesi származású nő, kinek nagy vagyonra és előkelő állása van, oly szeretetreméltó, mint Helena, oly jó gazda-asszony, mint Penelope, oly takarékos mint Brandenburgi Mária választó fejedeleme-asszony, oly szellemes, mint Madame de Staël, a ki ugy énekel, mint Lind Jenny, ugy táncol, mint Cerito, a zongorán ugy játszik, mint Kastner Róza, a hegedűn, mint Milanollo Thebsita, a hártán, mint Bertrand, a ki oly jó szobrász, mint Mária orleansi hercegnő, oly szíves, mint Lukréczia, mivel férfi ismerősei nincsenek, e lap útján keres magának férjét”. Valóban különös, hogy ily feltűnő jó — árunak czégerre van szükség.

* Katonai gyászbeszéd. II. Frigyes Vilmos halálakor (1797.) egy porosz ezredes ily beszédet mondott katonáihoz: „Ő felsége II. Frigyes Vilmos méltóztatt meg halni. Most tehát az új királynak fogunk megesküdni. Hogyan fogják hívti, Frigyes Vilmos vagy Frigyes, azt tulajdonképen nem lehet tudni, de nem is határoz semmit. Mást nem mondhatunk, mint: más kormány, más uniformis. Törvényeségi titkár ur, olvassa fel az eskümentát.”

* Eddig ismeretlen kis szigetet fedezett föl egy német hajóskapitány a csendes tengeren. A sziget vulkánikus eredetű, csak egy angol mértföld hosszu és széles s legmagasabb pontja 50 lábnyira van a tenger színétől. Fekvése a 7°48' déli szélességi s 83°48' nyugoti hosszúsági fokok közt van s mintegy száz mértföld távolban van a legközelebbi szárazföldről Agujától Peruban.

* *Hayes* exelnök nemrég bajba került. Norwichban, Konnektikut államban, vasárnap délután az istenitisztelet alatt kikocsizott. A város szigorú orthodox hatósága elhatározta, hogy ezért megbünteti. A régi és még el nem törölt törvények szerint a szent ünnep megsértéséért egy ingben penitencziát kellene tartania a templom ajtaja előtt.

* Az olasz nők kalapjaikon vagy köpenyeiken különböző jelvényes növényleveleket kezdenek hordani. Az irodalom és művészet pártolói a borostyánlevelet, az ábrándozók a fűzfagyalt szertetik, az arisztokrácia tagjai tölgyfalevelet, a polgári eredetűek pedig hársfalevelet hordanak.

* A boszorkányok egykori híres tanyájára, a Brocken-heggyre, nemsokára vasut fog vezetni. A Harz-hegységnek e hegy a legmagasabb pontja, tetejéről gyönyörű kilátás nyílik. A vasut valószínűleg már a jövő évben elkészítik.

* Az orvosok száma az Egyesült Államokban jelenleg 470, gyakorló orvos azonban csak 390 van. Tizenegyen a diploma megnyerése után azonnal visszavonultak, a többiek csak egy ideig gyógyítottak s részint egészségi okokból, részint mivel férjhez mentek vagy más pályára léptek, mondták le az orvosi gyakorlatról. A fentebbi szám különben csak 26 államra vonatkozik. A legtöbb orvosok New-York, Massachusetts s Pennsylvania államokban van.

* Kétféjú kigyó fogtak Kanadában Smith Falls mellett. A rendkívüli természetű tümeményt képező állat teljesen kifejldött s feltűnően mindkét fején levő szájával eszik.

* A szegények Angliában a társadalom áldozatain kívül az államnak és testületnek évenként 80 millió forintba kerülnek. E nagy teher ellen újabb élnék mozgalom kezdődött.

KÉPEK PEKINGBŐL.

I.

Fogadtatás a császári udvarnál.

A khinai császárhoz, mint általában kelet fejedelméhez, kezdetben idegeneknek csaknem lehetetlen volt a hozzáférhetés. A nagy palatömegben, melyet Pekingben a császári udvara elfoglal, 6 volt az egyedüli férfi lakó, kivüle csak a nők és mintegy 5—6000 eunuch lakott ott, kik a felügyeletet gyakorolták és a szolgálatot végezték. A császári ház tagjai és a miniszterek is igen ritkán érintkeztek fejedelmekkel, kinek állítólagos parancsait egyik vagy másik nő közvetítte s a többi alattvalóknak rendszeren csak meghatározott ünnepek alatt volt alkalmuk a fejedelem arczában gyönyörködni. Utóbbi időkben azonban, mint mindenütt, ugy itt is megváltoztak a viszonyok s a diplomaták mind sürűbben jelentek meg a palotában, kezdetben 5—6 percnyi audienciákra, később azonban már udvari bálókra és ebédekre is, habár az utóbbiakon a császár soha nincs jelen. A legelső alkalom, midőn az egész diplomáciai kart elfogadta, 1873. június 29-én volt, midőn a ma uralkodó császárt 18 éves korában nagykorúnak nyilvánították. Öt hónapig tanácskoz-

HÁZALÓ JÁTÉKÁRUS.

KÉPEK PEKINGBŐL.

tal volt a diplomaták előtt, hová ezek közös üdvözlőket s fejedelmek megbízó leveleit letették. Kong herceg a trónhoz ment, hogy a császár alig hallható hangon mondott választát elfogadja. Midőn ezt a diplomatákkal közölte, azok, mint beérkezésökkor is, háromszor meghajtották magukat s a 7—8 percig tartott audienciának vége volt. A császár az egész idő alatt majdnem mozdulatlan maradt. Öltözete igen egyszerű volt, violette szegélyzetű ruha, fekete selyem felöltő s fehér csucos sapka sárga gombbal.

Igy folyt le az első nagyobb fogadtatás, melyet képnük egy khinai festmény után tüntet föl, melynek másolata nemrég jelent meg egy utazási munkában. Azóta e fogadtatások szaporodtak, azonban még most is oly szertartással kötik össze s oly rövidke, hogy a diplomaták, mint kellemetlen rosszat, lehetőleg kerülik.

II.

Khinai zenészek.

A színházi élet a khinaiaknál rendkívül kifejlődött; de nem a zenekar, mert azt még mindig primitív módon kezelik. Az orchestrum a színpad hátterén van elhelyezve; mikor elkezd működni, európai fül által valóban alig

SÜTEMÉNYÁRUS.

tűrhető lármát csinál. Érclapok, fatamburionok, tam-tam, réztányér, csegetttyű s más hasonló egymáshoz nem illő hangszereket használnak itt együttesen s a zenészek kézzel-lábbal, ércből és elefántosontból készült verékekkel ugyancsak kineznek hangszereiket.

Egészben véve azonban, mint egy mulató helyen működő khinai bandának itt közlött képéből látjuk, az ő hangszereik is hasonlítanak a mieinkhez. Van hegedű-féle hangszerek, hol a hurok egy ivre vannak erősítve, valami czimbalom-féle, melynek hurjait két kézzel verik kis elefántosontokkal, klarinet s továbbá gitár-féle hangszer kigyóbbrel bevonva. Minden bandánál van egy elefántosont tábla, melyen az általuk ismert darabok vannak felírva: románézek, hősi ének, udvarias dalok s más efféle. E táblát a vendégeknek átadják s azok válogathatnak tetszés szerint.

III.

Házaló árusok Peking utcáin.

Az élénk kereskedelmi szellemű khinai nép nagy városában általában nagyon változatos az utcai élet. Egy részük valóságoslag szabad ég alatt tölti összes idejét s különösen a kofák, kiknek száma mindenütt igen nagy. A

kenyeren kívül, melyet apró fánk alakú golyókban sütnék, nagy elterjedésnek örvendnek a gyümölcsök. Szeretik rágiásolni és pedig nagy mennyiségben a pörkölt dinnyemagvakat s igen kedves gyümölcsök még a csu-cse, mely külsőleg a paradicsommalához hasonlít, de i-ét illetőleg a fügehez áll legközelebb.

A tulajdonképi édességek sem tartoznak a ritkaságok közé. Utazó czukrászaik, kik közül egyet képnük mutat be, rézdozzal csalják magukhoz a közönséget s vállaikon néha faluról falura szállított deszkaládikaik a nyers czukron kívül maláta-bombonokat, árpacukrokat, megédesített gyümölcsöket s más efféleket tartalmaznak. Olajos sütemények is találhatók náluk.

Messze földre vándorol még a játékarukereskedő, kinek tárgyai — mint képnünk is látható, — nem ritkán egész tárházat képeznek. Bábukat, üvegedényeket, lepkeket, kocsikat s más tárgyakat árulnak s ők is rézdozzal vonják magukra a közönség figyelmét.

VERESMARTI ILLES ÉS A XVI. SZÁZADBELI MAGYAR HITVITÁK.

Miután a török Péczet 1543-ban elfoglalta s az itteni püspök, *Váraljai Szaniszló*, a török

elől a Szepességbe menekült, az egyházlól nélkülmaradt tolna-baranyai községek és papok, — kik már száz év előtt, mint *Husz* titkos követői, a Zsigmond király által 1436-ban rájuk küldött hitnyomozót, *Marchiai Jakab* ferenczi barátot, tova kergették, — *Sztárai Mihály*, ki Páduában tanult szép énekeivel a Drávan innen és túl százhusz községet nyert meg a *Witteberg*ből átszármazott új hitnek, választák püspöknek vagy szuperintendensnek. Őt követé a püspökségben a sok viszontagságot látott *Szegedi Kis István*, ki 1545-től 1554-ig mint iskolatanító hét helyen fordult meg, és *Sztárainak* a laskói predikátor-ságban 1554-ben utóda, majd négy év múlva kálmáncehi pap lett. Mint püspök, a szigetvári hős *Zrinyi Miklós* hatósága alatti reformált eklézsiákat is látogatván, a pécsi bég őt mint kémet befogatá s börtönbe veté. A kálmáncehi kedves papjokat a rabságból egy szép menyecskének följajánlásával akarák kiváltani; de a bégnek pénz kellett, s mignem *Melius Péter* debreczeni, *Czegledi György* váradí predikátorok a bég által követelt összeget hiveiktől egybegyűjtve le nem fizették, szabadságát vissza nem nyerte. Szegedi ezután elhagyva a Dráva mellékét, Ráczkevébe ment, s itt halt meg 1572-ben.

A pécsi püspökség címét e közben, katholicus részről, a megyétől távol, *Dudics András*,

Neusser K. orgonaépítő intézete. Neutitschein, Morvaországban, ajánlja magát templomi orgonák kivételére minden nagyságban, a kúpfókos rendszer alkalmazásával, legjobb szerkezetben, legszilárdabb kivitel stb. mellett, és erős hanggal. 333. Árjegyzékek ingyen. Az arany éremmel kitüntetve.

A téli idényre. Van szerencsém t. nevőm és a n. é. hölgyközönség szíves tudomására juttatni, hogy külföldi főkép párisi czikkeim és p. dig a legelegánsabb köpnyűgek, felvetők és toillettek már teljes számban megérkeztek, melyek megtekintésére t. nevőmet és a n. é. hölgyközönséget tiszteltteljesen felkérem. 297. Kiváló tisztelteltel. RÓZSAY, Confectioneur. „A francia nőhöz”. Budapest, V., Deák-utca 7. szám.

Richard Brant Richard Schweitz Laborsák. Számos tekintélyes svéd, német és osztrák orvos, továbbá számos orvosi szaklap evező véleménye alapján, a Schaffhausenben lakó Brant Richard gyógyszerész által svéd és német nyelvű könyvekből készített svéd és német nyelvű leírásokat, melyek szerencsés esetben előfordulhatnak a német és osztrák orvosok között, hogy a test ártalmára volnának, minden esetben, a hol gramma szedővel, és a nyelvtudással, vértisztítás, az egész embertisztítók élelmiszer, erősítőse kell, mint bősor, káldalom nélkül ható orvosi gyógyszer. Mindenkinek legmegelőzőbb ajánlást. Eddig Brant Richard gyógyszerész svéd leírását németül, németül 15 szöveg 25 kr. o. ért. A valódi svéd leírások minden szövegében a fentjelölt rajgy van fehér svéd kereszt vörös mezőben, a készítő név-ábrájával. — A használati utasítás az alábbi jelölt gyógyszerárakban, ingyen kapható. 58-60. Budapest: Főlelté egész Magyarország számára: Török József gyógyszerész, király-utca 12.; Debrecen: dr. Róthschneek gyógyszerész; Győr: Vossay gyógyszerész; Pécs: Merkl gyógyszerész; Kaposvár: Babochay gyógyszerész; Kassa: Hegedűs gyógyszerész; Kőszeg: Kátana gyógyszerész; Kolozsvár: Wolf gyógyszerész; Komárom: Kirchner gyógyszerész; M. Várad: Bernady gyógyszerész; Miskolc: Szabó Gyula gyógyszerész; Nagy-Kanizsa: Balus gyógyszerész; Nagy-Várad: Nyiró G. gyógyszerész; Nyitra: Tombor gyógyszerész; Pozsony: Pástor gyógyszerész; Szatmár: minden gyógyszerész; Szeged: Hancz gyógyszerész; Székesfehérvár: Diehalla gyógyszerész; Ujvidék: Grossinger gyógyszerész; Vác: Radulovics gyógyszerész; Veszec: Bienenrth G. gyógyszerész; Zombor: Alexiewicz J. gyógyszerész; és Magyarország minden más fővárosi gyógyszerárakban.

„Nincs többé tudóbaj.” A Strauss A.-féle amerikai gyógyfúvónatu mell-pasztillák, melyek számos hírneves orvos által legjobban ajánlatnak: rekedtség, köhögés, nehézség lélegzés és a tüdőnek elnyálkásodása, valamint gőrcsős köhögés ellen. Ezen pasztillák legrövidebb idő alatt csodával határos sikert idéznek elő, ép úgy felnőtteknél mint gyermekekénél; egyedül hamisítatlan állapotban kaphatók Budapesten Strauss A. vezér-aktárában Rombach-utca 16. sz. 195. Főraktár: Török József gyógyszerárakban király-utca 12. sz. és minden jó hírű osztrák és magyarországi gyógyszerárakban. — Egy doboz ára 30 kr. 6 doboz egy forint. Naponkénti szétküldés.

Csak még 13 húzása van a herceg WINDISCHGRÄTZ-féle legregibb s legjobb osztrák magán-sorsjegyeknek. Legközelebbi húzás már december 1-én! Főnyeremény 21,000 frt. Eladom ezeket csak 11, hónapontként 5 frtos részekre. Azonnal az első részlet befizetése után a sorsjegy a vevő tulajdonába megy át s a december 1-sői húzásnál már minden nyereményre egyedül ő játszik a vett sorsjeggyel. 213. Bank-és váltó-üzlet LÖRY J. Budapest, Hatvani utca 17.

Dr. Pattison köszvény-gyapotja. azonnal enyhíti és gyorsan gyógyítja a köszvény és csúsz minden nemét, ugymint: arcz-, mell-, nyak- és fogfájásokat, fej-, kez- és térd-köszvényt, tuzsagagatásokat, hát- és ágyékfájásokat. 70 krajczárért, és 40 krajczárért fél csomagokban Budapesten Török József gyógyszerárakban a „szent lélekhez”, király-utca 12., és Gerhardt A. gyógyszerárakban, a fekete kutyához, róma-tér 5. Aradon Bokor A. szarab, 14. Nagyváradon Nyiró Gy. gyógyszerész, a magyar koronához, Pozsonyban Piztory Dódog, gyógyszerész, a város rákhoz, 170. Mihály, Temeváron J. Zsauer C. gyógyszerész, a smarag királyhoz.

„Betegbarát”. Az e cím alatt Richard Brant Richard Schweitz által svéd és német nyelvű leírásokat, melyek szerencsés esetben előfordulhatnak a német és osztrák orvosok között, hogy a test ártalmára volnának, minden esetben, a hol gramma szedővel, és a nyelvtudással, vértisztítás, az egész embertisztítók élelmiszer, erősítőse kell, mint bősor, káldalom nélkül ható orvosi gyógyszer. Mindenkinek legmegelőzőbb ajánlást. Eddig Brant Richard gyógyszerész svéd leírását németül, németül 15 szöveg 25 kr. o. ért. A valódi svéd leírások minden szövegében a fentjelölt rajgy van fehér svéd kereszt vörös mezőben, a készítő név-ábrájával. — A használati utasítás az alábbi jelölt gyógyszerárakban, ingyen kapható. 58-60. Budapest: Főlelté egész Magyarország számára: Török József gyógyszerész, király-utca 12.; Debrecen: dr. Róthschneek gyógyszerész; Győr: Vossay gyógyszerész; Pécs: Merkl gyógyszerész; Kaposvár: Babochay gyógyszerész; Kassa: Hegedűs gyógyszerész; Kőszeg: Kátana gyógyszerész; Kolozsvár: Wolf gyógyszerész; Komárom: Kirchner gyógyszerész; M. Várad: Bernady gyógyszerész; Miskolc: Szabó Gyula gyógyszerész; Nagy-Kanizsa: Balus gyógyszerész; Nagy-Várad: Nyiró G. gyógyszerész; Nyitra: Tombor gyógyszerész; Pozsony: Pástor gyógyszerész; Szatmár: minden gyógyszerész; Szeged: Hancz gyógyszerész; Székesfehérvár: Diehalla gyógyszerész; Ujvidék: Grossinger gyógyszerész; Vác: Radulovics gyógyszerész; Veszec: Bienenrth G. gyógyszerész; Zombor: Alexiewicz J. gyógyszerész; és Magyarország minden más fővárosi gyógyszerárakban.

A Frankia-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4. szám) megjelent és minden könyvtárban kapható: NEVESSÜNK! Mulattató naptár a gyönyörűsége 1882-ki esztendőre. Megszámlált vala EGY ASZTRÓMÓKUS. Sok képpel. XIII. évfolyam. Ára színes borít. füze 40 kr.

Kossuth-naptár 1882-ik évre. Szerkesztéi HONFI THAMÉR. XII. évfolyam. „A Girondiak utolsó percei” (Piloty festménye után) nagy czím, és számos a szöveg közé nyomott képpel. Ára füzve 40 kr.

Borászati naptár 1882. évre. Több szakember közreműködésével szerkesztette Dr. Nyáry Ferenc tanár. IX. ÉVFOLYAM. Számos ábrával. Ára füzve 80 krajczár.

Falusi gazda naptára 1882-ik évre. A magyar gazdák, kertészek, lelkészek és tanítók számára szerkesztéi SPORZON PÁL. XVIII-ik ÉVFOLYAM. Számos ábrával. Ára füzve 80 krajczár.

A németországi gyógyászati ügytársulatok által megvizsgált, és kitűnő alkalmaszatúsága végett a magas és kir. magyarországi helytartóság által engedélyezett Kőszvény-vászon. mindenféle köszvény, csúsz (Rheuma), inszagás, mell-, gerinc-, fájdalom, keresztcsontfájás (Hexen-chuss), lábköszvény stb. ellen. Egy csomag ára 1 frt 5 kr., kettős erejű 2 frt 10 kr. Dr. Hufeland híres orvos gyógyászati művelésében kiválóan nyilatkozott: „Ez a betegség van, melyek ellen az orvosi tudomány sikertelenti látszó erős gyógyszerket feltalált; ezen bajok a fejsz és köszvény”. Ezeknek gyógyszer a köszvény-vászon által fölleve van. 316. Dr. BURON párisi általános sebtapasza. mindenféle sebek, genyedések és daganatok ellen. — Egy köcsög ára a használati módszerrel együtt 70 kr., kisebb köcsög 35 kr. Postán küldve 10 kr. több. Valódi minőségben Budapesten egyedül csak TÖRÖK JÓZSEF ur gyógyszerárakban, király-utca 12. sz. — Debreczenben, Rothschneek ur gyógyszerárakban. — Szombathelyen: Pillich Ferenc ur gyógyszerárakban. — Mohács: Jézovics Károly. — Kolozsvárt: Wolff és Hintz gyógyszerészeknél. — Eger: Köllner gyógyszerész. — Szeged: Weigler György és Kovács gyógyszerész. — Temesváron: Jahner és Turczay gyógyszerészek. — Nagyváradon: Molnár gyógyszerész. — Nyitra: Tombor Kornél. — Pécs: Pachor. — Nagy-Szeben: Schneider. — Székesfehérvár: Diehalla Gy. — Gyöngyösön: Vozary gyógyszerész. — Szigetváron: Ehrenfeld W. — Miskolc: Ujházi gyógyszerész. — Pozsony: Schoffer gyógyszerész. — Kassán: Echwig gyógyszerész. — Brassó: Kugler. — Arad: Tones és Társ. — Oravica: Knoblauch gyógyszerész. — Belgrád: Dilber Gy. — Ujvidék: Grossinger gyógyszerész. — Zágráb: Mitlbach gyógyszerész. — Veszeten: Bienenrth gyógyszerész.

5 huzás évenként. 3% kamat aranyban. Már december 12-én! Második húzása a 3%-os, 1881-ik évi, a 100 arany frankos, fejedelmi szerb sorsjegyeknek. Évenként öt húzás. január 14, március 14, június 14, augusztus 14 és november 14-én. Mindenkor főnyeremény franc 100.000 aranyban. Legkisebb nyeremény 100 franc aranyban. A nyeremények és kamatok Bécsben, Budapesten, számos vidéki városban, valamint a legtöbb európai fővárosban minden levonás nélkül kifizetnek. A pontos kifizetésért jóttal a szerb fejedelemségi kormány. A sorsjegy 3%-ot kamatoz aranyban. Szerb sorsjegyek készpénzre a 46 frt és 50 kr. szelvénykamatért. Vételjegy 14 havi, csak 3 frtos részben fizetve, és 4 frt hátralékért. A vevő csupán 3 frt lefizetése után már az azonnali és kizárólagos jogot megszerzi a játszásra. 329. A november 12-én történt 1-ső húzásra a 3%-os fejed. szerb sorsjegyeknek a 100.000, 10.000 és 4000 arany frankos főnyeremények a váltóirodánkból eladott sorsjegyekkel lettek megnyerve és a legfigyelmesebben leszámítolva. Legközelebbi húzások már decz. 12-én, jan. 14-én és márcz. 14-én. E szerint három húzás a legközelebbi négy hónap alatt. Csak Bécs, Wollzeile 10 és 13. A „MERCUR” Ch. Cohn, Wollzeile 10 és 13. kiadóhivatalának váltóirodája.

Belföldi előfizetők: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 8 frt 1 félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt 1 félévre — 3 • Külföldi előfizetőkhez a postaiag meghatározott vitálidő is csatolandó.

49-ik szám 1881. BUDAPEST, DECEMBER 4. XXVIII. évfolyam.

GRÓF KÁLNOKY GUSZTAV.

HAYMERLE külügyminiszter váratlan halála nem csekély zavarba hozta, nem ugyan a monarchia külügyi politikáját, melynek Andrassy híres kijelentése szerint „kötött marsrutája” van, hanem a döntő köröket, utódjának megválasztása iránt. Hogy nemzetközi érintkezéseink intézésében fönnakadás ne történjék, a külügyminiszteri utód személyében leendő megállapodás idejéig provizoriumról kellett gondoskodni s ez megtörtént és pedig nem épen a bevett alkotmányos formák szerint. A küügyek tényleges vezetésével megbízott Kállay Béni osztályfőnök, megbízott a vezetéssel parlamenti felelősség nélkül; viszont a küügyeknek a parlamentek bizottságai, a delegációk előtti képviselével megbízott Szlávay József közös pénzügyminiszter, a tényleges vezetésbe való befolyás nélkül. Amaz kapta a hatalmat, ez a felelősséget s e sajátságos állapot tartott azon egész idő alatt, melyben a delegációk üléseket s ha ezeknek véletlenül feleletre kellett volna vonni valakit a külügyi politikáért, bizony nem kis zavarba jöttek volna annak megállapítása fölött, hogy ki legyen az.

jobb keze, diplomáciai szöveget használva: „au fait” van a folyó ügyekben s kiváló mértékben ismeri a most leginkább előtérben álló nemzetközi kérdést, a keletit, minden részleteiben. Egy nagy baja volt azonban, az, hogy magyar. S mivel Szlávay is az: az osztrákok nem nézték volna jó szemmel a magyar elem illetén képviseltetését a közös kormányban, noha tulsulyról a hatalmas hadügyminiszterrel szemben még ez esetben se lehetett volna beszélni jogosan. S midőn Kállaynak a magyar delegáció külügyi bizottságában Olaszországra vonatkozólag mondott, különben nem nagy horderejű „nyelvhibája” is az indikrét hírlapok által

nyilvánosságra jutott: azok, kik elleneztek jelöltetését, megragadták az alkalmat s Kállay neve is eltűnt a külügyi tárczára pályázók sorából.

Igy maradt meg egyedülinek a gróf Kálnokyé, a szentpétervári nagykövete, kinek jelöltetése iránt Andrassy is, Kállay is megkérleztetven, a legkedvezőbbben nyilatkoztak azon férfi felől, kinek neve az övével együtt hozatott volt kombinációba.

Kálnokyról a világ eddigéig nem sokat tudott. Nagy tehetségre valló tettek nem jelölték diplomatai pályáját. Előnye volt, hogy neve magyar hangzásu, születése morva; hogy ki-

GRÓF KÁLNOKY GUSZTAV.